

TEKST JASMINA STOŠIĆ
 FOTOGRAFIJE LJ. GAMULIN, R. MATIĆ,
 I. PERVAN, V. GRBAC & TZ LOŠINJ

APOKSIOMENOV OTOK
 NA DUPINOVU MORU

LOŠINJ

U DOBA GODINE KAD SE NA KONTINENTU 'GRLI RADIJATOR', VALJA VAM SIĆI NA CRES, PA PRODUŽITI DO LOŠINJA I BACITI ONDJE HEDONISTIČKO SIDRO U AMBIJENTU KOJI ZASLUŽUJE DUHOVNO POKROVITELJSTVO LEGENDARNOG EPIKURA... A NADASVE UDAHNUTI AROMATIČNE ETERE VIŠE OD TISUĆU BILJNIH VRSTA

Na otok Lošinj možete stići brodom, isključivo morskim putem, te automobilom preko otoka Krka (pa trajektom do Cresa, a potom otočnom cestom prema jugu, uživajući u čarobnim krajolicima), ili pak trajektom na liniji Brestova-Porozina te Cresom uzduž, ukoliko stižete s istarske strane. Mi smo odabrali treći put, tako da nam priča o Lošinj u svakako počinje Cresom. Počevši od sjevernih padina otoka, neprohodnih, šibanih vjetrovima, prolazeći središnjom visoravni, oštrom i krševitom, te stižući do južnih obronaka otvorenih maestralu i moru, osjećaju se znakovi njegova magičnog nastajanja. Mitsko razdoblje klasične povijesti spominje Apsirta, Medejina brata, kojeg je na ovome mjestu sustigla smrt od sestrine ruke. Po njegovu imenu, otoci creskog i lošinjskog arhipelaga nose ime Apsyrtilides. Osjećaju se tragovi antike u izmučenim gromačama, na pitomoj njušci ovce, u starim crkvama... Iz kamena se rada kamen, mekane bijele krpice runa ovčjih stada ublažavaju njegovu surovost, a iznad njih, u svojoj bezgraničnoj slobodi, ponosno leti bjeloglavi sup. Posljednja točka s koje se napušta otok Cres i stiže na otok Lošinj jest gradić Osor. Još od davnina, Osor je bio vodeće gradsko središte obaju otoka, sjedište biskupije

Osor, nekoć najveće naselje na otocima razdijeljenim kanalom među njima, svoju je ekonomsku moć temeljio upravo na prolazu kojim je značajno skraćivan pomorski put od Venecije prema Otrantu

Geografski na sjevernom Jadranu, ali suncem, bojama i nadasve mirisima 'na jugu' - Mali Lošinj kao da demantira svoje koordinate

i važna tranzitna luka strateškoga položaja, smještena uz kanal kojim se znatno skraćivala plovidba od sjevernojadranskih luka prema Dalmaciji. U povijesnoj jezgri grada vidljivi su ostaci njegove slavne prošlosti (forum, loža, biskupski dvor, katedrala sa zvonikom), a današnjost se pobrinula da skulpturama hrvatskih skladatelja (Gotovca, Papandopula...) i kulturno-umjetničkim manifestacijama poput 'Osorskih glazbenih večeri', koje se održavaju u stolnici, ovaj gradić ponovno oživljava. Afirmiraju se ondje djela domaćih autora, uvijek uz gostovanja zvučnih imena iz svijeta klasične glazbe. Poneki turist možda i sjedne u krilo impozantnoj skulpturi Jakova Gotovca, a kad usput začuje zvuke simfonijskoga kola iz 'Ere s onoga svijeta', ta vesela gesta dobije težinu od koje se koža naježi. Prirodni produžetak otoka Cresa je Lošinj, čije zelenilo, vrtovi i cvjetnjaci prekrivaju tragove porušениh rimskih vila i samostana, skrivenih bisera koji bude sjećanja na prošla vremena. Uzajamnost čovjeka i prirode (u ovom slučaju velikodušne) stvorila je ovdje začudnu simbiozu, zbog koje se ljudsko djelo čini kao spontana evolucija prirodnog elementa. Zahvaljujući blagoj klimi i vegetaciji koja 'zrači' obiljem eteričnih tvari, ovaj otok postao je u 19. stoljeću važno klimatsko lječilište i omiljeno odmaralište austrougarske aristokracije, koja je ostavila za sobom vile i ljetnikovce što i danas oplemenjuju vizure otoka. Do početka Prvoga svjetskog rata djelovalo je desetak hotela-pansiona te niz restorana i gostionica, a iskustva stečena tijekom stoljeća i pol razvoja Lošinj danas čine pre-

stižnom točkom na karti zahtjevna turista. I opet ta začudna simbioza prirode i čovjeka, tradicije i suvremenih turističkih promišljanja. Najvažnija urbana središta su Mali i Veli Lošinj: Mali je veći i dalje raste - a Veli, sputan konfiguracijom zemljišta, ostaje manji. Ali, počnimo ipak prvim mjestom na koje nailazimo putujući od Osora prema jugu, Nerezinama. Mjestom dominira zvonik franjevačke crkve, oko koje je iz težačke i pastirske jezgre postupno nastalo ribarsko i pomorsko naselje s brodogradilištem, poznatim po majstorima za gradnju brodova od drva. Stari škver još radi, prilagođava se tehnološkim promjenama, a uređuje se i nova marina. Bez obzira na to u koje doba godine odlučite posjetiti otok Lošinj, lagano se provozajte njegovim ravnim cestama pa otvorite prozore i pratit će vas mirisi ružmarina, limuna, mandarine i naranče, lavande i mirte, smilja i kadulje, majčine dušice i bora, ciklama, šafrana i ljubica. Gotovo svaki uređeni vrt ima poneko 'golemo' stablo limuna ili mandarine, koje se početkom jeseni počine osipati zlatnim plodovima - izgleda kao okićeno za kakvu svetkovinu. U 19. je stoljeću Mali Lošinj bio druga najvažnija luka na Jadranu: lošinjsko je brodarstvo brojilo gotovo 150 jedrenjaka. Gradski muzej u palači Fritzy stoga je jednako zanimljiv kao i najveća lošinjska znamenitost, zbog koje je taj otok ucrtan i na svjetsku arheološku kartu: u njegovu podmorju pronađen je Apoksiomen, jedinstven antički brončani kip mladića, atletičara koji skida s kože višak ulja kojim se bio namazao prije nastupa, nastao u 2. ili 1. stoljeću prije Krista. Kažu da je najcjelovitija i

Iako intenzivno živi cijele godine, Mali Lošinj jednako je poznat po svojim atributima uzbudljivoga otočnoga grada i po djevičanskoj prirodi posvuda oko njega - dio koje je i poznata kolonija dobrih dupina

YACHTS

Zahvaljujući osebnjoj mikroklimi i obilju eteričnih ulja u zraku, Veli Lošinj razvio se u značajno klimatsko lječilište, dok je Mali Lošinj rastao zahvaljujući pomorstvu, brodogradnji i turizmu

najbolje očuvana skulptura te vrste od svih nadenih u svijetu. Sad se 'odmara' u palači Kvarner, u Malome Lošinj. To djelo nepoznatog autora našao je 1996. godine belgijski ronilac, a nakon opreznog vadenja s morskoga dna Apoksiomen je prošao dugotrajnu, pažljivu i izvanredno uspješnu rekonstrukciju i konzervaciju. Lošinj je otok duge pomorske tradicije. Svakako posjetite zavjetnu crkvicu Navještenja (Annunziata) na Čikatu i doznajte zašto su, umjesto crkvenim relikvijama, njezini zidovi prekriveni slikama jedrenjaka. Tu je, u neposrednoj blizini, hotel koji vam ne može promaknuti, ako tražite smještaj koji ćete i sami rado svakomu preporučiti. Bez obzira na to kako zahtjevni bili, njihove četiri zvjezdice stoje iza svake vaše potrebe, a ako 'ljubav ulazi kroz želudac', zaljubit ćete se na prvi pogled! Njihov restoran nekako je uvijek blagdanski motiviran: znate ono, kad za blagdan morate imati, pa neka košta koliko košta! Zora, osvit, svitanje, boginja praskozorja, sve je to 'Auro-ra', hotel, wellness i konferencijski centar. Okružen je borovom šumom, koja obrubljuje šljunčanu i kamenitu plažu što postupno uranja u smaragdno more. Teško se oduprijeti pozivu toga čistog mora u kojem uronjeno tijelo poprima neopisiv osjećaj ugone i lakoće. Čak i kad je ljeto već daleko za nama! Gledali smo ga s balkona na četvrtome katu, upravo kad je jedan galeb odlučio - nedovoljno upućen u suvremene materijale u graditeljstvu - sletjeti na nj, ne vidjevši prozirnog ograda od stakla. Nikad više nećemo biti tako blizu

bjelini njegova perja, a bilo je tu i malo drame sa sretnim završetkom. 'Stres' smo uspješno prevladali, a gdje drugdje, nego u restoranu. Tematska večer: janjetina. Drugi dan: sushi, pa onda cijeli niz biranih jela s prilozima koje samo maštovitost može ponuditi. Pusto nabiranje gotovo antičko-rimskog menija ne znači vam ništa. To trebate vidjeti i pokušati suspregnuti tipično ljudsku stranu za zadovoljavanjem 'gladne' potrebe. Tu se iznimno pazi na detalje, a najbolje prolaze gurmani. Plivanje u grijanom bazenu s morskom vodom samo donekle može ublažiti osjećaj grižnje savjesti nakon odlaska iz restorana... jer vam ionako preostaje samo odlazak u prostran apartman s pogledom (čak i iz kreveta!) na otok Susak, zvjezdano nebo i horizont što se gubi zajedno s vašim mislima koje lagano tonu u san. Ali šetnja u oblaku mirisa aromatičnoga samoniklog i sadenog bilja čeka vas i idućega dana, uz novu rundu 'hedonizma u praksi' za stolom - a ima hedonističkog i u stopalima što bride, ubrzanom ritmu srca, rumenim obrazima, ugodnoj malaksalosti... što ih duga duga šetnja pruža. Lako je šetati po Lošinj, nema strmina, a itekako se ima što usput vidjeti. Možete tako i do obližnjega Velog Lošinja, mjestašca u dnu prekrasne brovinom obrasle vale, a popnete li se do njegova vidikovca, sva će vam lošinjska blaga biti nadohvat ruci: 1.018 biljnih vrsta, od kojih čak 939 autohtonih, dok se 230 njih ubraja u sadeno ljekovito bilje. Maleni trg, lučica nad kojom dominira crkva posvećena sv. Antunu Opatu, tako

YACHTS

ugodno i nenametljivo pružaju osjećaj intimnoga, samo vama znanoga mjesta na sjevernome Jadranu - gotovo da biste poželjeli ljubomorno ga sačuvati za sebe i znatiželjnicima zatajiti blago što ste ga pronašli. Ali turizam je, ma koliko se kitio rajskim epitetima, vraška stvar i taman kad pomislite 'ovo treba prešutjeti i već idućeg ljeta sjediti u ovome miru, na terasici nekoga neuglednog objekta, oslušivati i mirisati, a pogled odmarati na barčicama...' pobijedi potreba da se još jedanput dokažete kao vrsni otkrivač zanimljivih destinacija. Spomenuta crkva sagrađena je nad grobljem 20.000 pokopanih duša, na nekadašnji siromaški način, u posmrtnim pokrovima, bez lijesa. Nedajbože da zamjere što ih nismo zatajili! Otok Lošinj obilježava nevjerojatno obilje aromatičnoga zelenila te stoga i ljekovitog zraka, a Lošinj summer session na otvorenom, zvucima jazz-glazbe na trgovima spomenutih mjesta, pružit će vam osjećaj da dišete punim plućima. Vi, koji znate prepoznati trenutak ili smjer turizma koji bi za ono što želi pružiti gostu trebao dobiti možda i neko drugo ime... recimo filozofsko - epikureizam, prema životnim nazorima grčkog filozofa Epikura. Nismo se mnogo odmaknuli od biti, a Lošinj smo dali sasvim osobit doprinos, da igrom riječi bude malo drugačiji. Još nešto čini Lošinj jedinstvenim: u njegovu akvatoriju nalazi se rezervat za dupine, prvi te

vrste na Mediteranu. Stalna kolonija vrste dobri dupin dokaz je da su ove vode još uvijek relativno netaknute kad mogu biti dom populacije koju treba hitno zaštititi od sve brojnijih prijetnja s kojima se suočava, uključujući i zastrašujuće ubijanje 'u gastronomske svrhe'. Oni su pokazatelji izvrsnosti okoliša, neka vrsta promotora turizma, a Hrvatska, kad se već ponosi svojim plavim i čistim morem, treba se ponositi i razinom svijesti o potrebi da se dupinima osigura opstanak. Živimo u nadi da će u trenutku kad javnost bude spremna podržati mjere zaštite i suživota, dobri dupini još uvijek biti u blizini. Dok svojim čelično-plavim širokim plećima i njuškama koje kao da se uvijek smiju, jašu valove, preskaču visoko jedan preko drugoga, igraju se, maze i jure za ribom lupajući repom, dupini vas časte svojom pojavom i budite im zahvalni na tome. Oni kao da su predodređeni za poseban odnos s čovjekom - te inteligentne i društvene morske životinje 'dopuštaju' čak i da ih posvojite! Godišnja naknada za posvajanje iznosi od 150 do 500 kuna, a predstavlja donaciju za projekt očuvanja lošinjske populacije. Ako želite postati ponosnim posvajateljem jednoga divnog stvorenja, možete to učiniti bilo direktno u Velom Lošinj, u udruzi 'Plavi svijet', ili preko interneta, putem stranice www.plavi-world.org. Sretno!

Crkvice Navještenja u uvali Čikat među najznamenitijim je našim zavjetnim kapelicama, Gospa od Škrpjela u malom

Mali Lošinj ponajprije se ponosi svojim urbanitetom - on je bio grad u vrijeme kad su mnoga danas velika naselja na našim otocima bila ribarsko-težačka sela

YACHTS